

Stroj věžních hodin - Budislav

Do expozice Věžního muzejíčka v Soběslavi byl v roce 2012 zapůjčen vřetenový stroj věžních hodin z kostela Nanebevzetí Panny Marie z nedaleké obce Budislav. Stroj byl před mnoha lety demontován a nahrazen mechanickým strojem Hainz. Byl v chodu, vyžadoval však pravidelné ruční natahování, což je možná zábava pro hodinářského nadšence, méně to vyhovuje jako povinnost. V současné době je odstaven i stroj Hainz a hodiny ovládá elektrický stroj.

Obec Budislav s místními částmi Zálužím u Budislavě a Hlavňov se nachází 11 km severně od Soběslavi směrem ke Kamenici nad Lipou. První zmínka o vsi pochází z roku 1357, kdy na tomto místě byla založena osada Vladykou Budislavem. Od té doby nese jméno svého zakladatele. Původní vladycká tvrz byla roku 1754 přestavěna a na jejím místě dnes stojí zámek, který slouží starším občanům jako domov pro seniory. Dominantou obce je Budislavská hora, která sahá do výšky 560 m n. m.. Malebně působí kapličky na Hlavňově a Záluží u Budislavě.

V obci se nachází kostel Nanebevzetí Panny Marie, postavený ve 14. století. I tento kostel byl barokně přestavěn. To by mohlo poskytovat vodítko k datování hodinového stroje. Podle vzhledu odhadujeme stroj na polovinu 18. století. To celkem dobře koresponduje s barokní přestavbou kostela v roce 1754. I přesto že má stroj vřetenový krok, může být novější. Na rámu stroje jsou zbytky nápisu, který by mohl datování stavby nebo renovace obsahovat. Bohužel se zatím nepodařilo nápis přečíst.

Popis stroje a nálezového stavu

V kovaném rámu se sloupky v horní části s ozdobným zatočením je umístěn jicí kyvadlový stroj s vřetenovým krokem a půlový bicí stroj. Nezachovalo se patrně kyvadlo ani natahovací klika, která se používala pro oba stroje. Nalezen byl pouze volný natahovací pastorek. Nalezeno bylo jedno kompletní pískové závaží a jedno torzo závaží. Samostatně byl nalezen větrník bicího stroje bez rohatky. Nálezový stav stroje nesl stopy mnoha provizorních oprav. Některé díly byly přichyceny jen drátem.

Postup opravy stroje

Fotografie nálezového stavu. Trojice kladek a závaží ve formě plechových nádob naplněných pískem k tomuto stroji nepatří. Při původní prohlídce fotografií nás to trochu mátl.

Během jednoho dne byl stroj snesen z věže v Budislavi, nakonzervován a vystaven v nově uspořádané expozici Věžního muzejíčka.

Horní nástavba s krokovým vřetenovým mechanismem byla na místě demontována, tak aby stroj prošel točitým schodištěm. Stroj byl snesen a převezen do Soběslavi. Všechny díly byly částečně očištěny a nakonzervovány. Dále byly převezeny do expozice Věžního muzejíčka, kde byl celý stroj vystaven jako statický exponát. O restaurování a uvedení do chodu budeme uvažovat pro příští sezónu.

Pokusíme se také přečíst nyní nezřetelný nápis. Zdá se, že nápis začíná texem "Tyto hodiny....." a končí číslicemi a textem: "...8%77 v Táboře". Znak vypadající jako % by mohlý být den / měsíc, tedy 6 / 9. Zbytek nápisu většinou zničila koroze. Nápis vypadá jako zápis o opravě, protože hodiny v této podobě nemohli vzniknout až roku 1877.

T